

Доброго дня, вітаємо вас.

Мене звати Катажина Шостак-Круль.

Я вчитель польської мови з

двадцятирічним стажем роботи
та випускниця Інституту

Слов'янознавства Польської
академії наук у галузі мовознавства.

Останні 4 роки я працюю директором

початкової школи № 26 ім.
Станіслава Сташиця в Білостоці,

в якій щодня навчається близько
сотні учнів з міграційним досвідом.

Робота в культурно
різноманітному середовищі

це великий виклик для мене, який водночас
приносить мені величезне задоволення.

[Приємна музика]

Запрошую вас на лекцію під назвою

Різноманітні індивідуальні освітні

потреби учнів з
міграційним досвідом,

включаючи біженців з України, яку я
буду вести разом з Анною Млинарчук-

Соколовською, яка впродовж
багатьох років як дослідниця, яка

представляє факультет наук про
освіту Білостоцького університету,

та практик, працює у
культурно різноманітному середовищі.

Мета лекції - показати основні

питання, що стосуються процесів
інклюзії та навчання учнів з досвідом

міграції, в тому числі біженців з України,

а також показати
виклики, що

супроводжують ці процеси, що виникають з різних індивідуальних потреб

навчання цієї групи учнів у контексті інтеграції цієї групи в основний

потік освіти і таким чином просувати ідею освіти для всіх.

Інформація, представлена в ході лекції

є результатом наших наукових досліджень, аналізу змісту літератури

предмету та багаторічного досвіду роботи в культурно різноманітному середовищі

на території шкіл,

центра тимчасового перебування

іноземців, а також у неурядових організаціях.

Лекція складається з чотирьох взаємодоповнюючих частин.

Вони слугують представленню

різноманітних індивідуальних потреб учнів з

досвідом міграції та можливості підтримки дітей та

молоді з міграційного середовища у формальній освіті шляхом

організації психолого-педагогічної допомоги в школі.

Перша частина містить короткий огляд

становища учнів з міграційним досвідом.

У другій частині ми зосередимося на розпізнанні різноманітних потреб

учнів з досвідом міграції в контексті організації психолого-

педагогічної допомоги у школі, в навчальному закладі.

У третій частині ми зосередимося на можливостях підтримки учнів з

досвідом міграції на рівні

формальної освіти.

В останній частині лекції ми
представимо методику підготовки

спрощення тексту, яка є
перевіраним методом індивідуалізації

процесу навчання, навчання учнів
з міграційним досвідом, особливо в

сфері змісту
освіти та методів роботи.

Актуальна інтенсифікація міграційних

процесів означає, що
учні з міграційним досвідом не

вже рідкістю у польських школах.

Сьогодні все більше і більше людей,

мотивованих різними факторами,
приймають рішення про переїзд.

З огляду на динаміку цих явищ

діти та молодь все частіше
стикаються з міграцією.

Велика група учнів з досвідом

міграції в польській системі освіти
це діти економічних мігрантів,

які добровільно залишають свою
країну, щоб покращити своє економічне

становище або досягти кар'єрного
зростання на новому місці.

Іншу групу складають люди, які отримали

статус біженця або іншу форму
міжнародного захисту в Польщі,

або звертаються за ним, покидаючи країну
походження через страх втратити своє

здоров'я або життя у зв'язку
з ситуацією в рідній країні.

Характерними рисами сьогодення є

також повторна міграція, спричинена

необхідністю повернутися
додому або невдалою міграцією.

Після 24 лютого 2022 року через
агресію Росії проти України,

У Польщі контекст вимушеної
міграції кардинально змінився.

До Польщі приїхала дуже велика група дітей

і молоді з України, які тікають
від війни разом зі своїми сім'ями.

Польська школа наразі
стикається з новими

викликами, пов'язаними з явищем міграції.

Зміна культурної специфіки навчальних

закладів ставить викладацькому
складу і всій спільноті

школи пріоритет невинного розвитку
компетенцій, необхідних для проведення

процесу навчання, викладання
в умовах відмінностей.

Також стає все більш важливим
вміння діагностувати різноманітні

освітні потреби, зумовлені
мовною, культурною специфікою та

життєвою
ситуацією цієї групи учнів.

Слід зазначити, що становище учнів з

досвідом міграції різний і
визначається низкою факторів.

Серед них - специфіка життєвого

досвіду, культурна, релігійна приналежність,
соціальний та економічний статус,

рівень знання польської мови та культури.

Аналіз змісту, літератури, тематики
та наш досвід

багаторічної роботи в культурно
різноманітному середовищі показує,

що часто відрізняються процеси інклюзії та навчання дітей економічних мігрантів та реемігрантів, ніж дітей біженців, які разом зі своїми батьками покинули свою батьківщину, побоюючись втратити життя, здоров'я чи безпеку.

Особливо так відбувається, коли вони мають важкий досвід і відрізняються один від одного суттєво від членів приймаючого суспільства з точки зору культури та релігії, використання польської мови та знання польської культури.

В даний час, через війну в Україні, Польща опинилася в особливому становищі, яка вимагає мобілізації та продуманих дій на багатьох різних рівнях, які супроводжують освітні та інтеграційні процеси українських учнів, з огляду на новий контекст вимушеної міграції.

З огляду на специфіку вимушеної міграції українські учні потребують великої доброти і турботи про їхнє почуття безпеки.

Це питання є першочерговим, оскільки за один день українські учні почали навчання в нових, інших соціокультурних реаліях, найчастіше без або з поганим знанням польської мови.

Слід мати на увазі, що українці під час проходження обов'язкової шкільної освіти в польських школах стикаються з іншою, ніж раніше культурою

організації польських
установ та вже інтегрованою групою однолітків.

Цим учням потрібен час, відкритість

однолітків, увага з боку вчителів
та часто структурований ритуал

переходу, щоб інтегруватися
у спільноту нового класу.

Незважаючи на багато зразкових заходів,
що проводяться в польських освітніх

зкладах, ефективна робота
з іммігрантами, біженцями

і реемігрантами, а також культурно
різноманітною групою потребує проектування

продуманих системних рішень
та вдосконалення існуючих,

а також міжкультурної методики,
яка враховує безперервну діагностику

потреб всіх учасників навчального

процесу, незалежно від
їхньої національної приналежності,

релігії
чи життєвої ситуації.

У Польщі, за визначенням, діє модель

освітньої політики, яка
характеризується інклюзивністю.

Повна, з аналізом потреб дітей

та молоді з досвідом міграції,
в тому числі учнів з України,

інклюзія в освітній процес - це завдання,
яке стоїть перед обома сторонами,

як перед досвідченими вчителями, так і перед початківцями.

Його реалізація буде успішною за

умови, якщо викладацький склад
належним чином підготується до цього.

Наш досвід роботи в

культурно різноманітному середовищі

показує, що з роками
усвідомлення

вчителями специфіки роботи в
культурно різноманітному середовищі,

значно розвинулося і
продовжує розвиватися.

З іншого боку, однак, в польських

школах, на жаль, не завжди визнається
різноманітна природа викликів і

проблем, що супроводжують навчання дітей
та молоді з мігрантського середовища.

Іноді, в потоці інших справ і завдань,
які потрібно виконати, вони більш-менш

свідомо ігноруються директорами
шкіл, педагогами та вчителями.

Досі досить поширеною є
ситуація, коли вчителі не

враховують життєву та освітню
ситуацію учнів з міграційного

середовища і тому не зараховують їх до числа

групи учнів з різними освітніми потребами.

Хоча положення Наказу Міністра
освіти від 9 серпня 2017 року

про правила організації та
надання психологічної та

педагогічної допомоги в державних дитсадках,
школах та установах дуже чіткі.

У світлі чинного польського законодавства

фактором різноманітних навчальних
потреб може бути зміна середовища

навчання і незнання або погане
знання нової мови навчання.

Тому до учнів з досвідом

міграції слід ставитися як до людей
із різноманітними освітніми потребами.

Саме це є основою для

індивідуалізації процесу навчання,
адаптації змісту освіти, шкільних вимог,
методів і форм роботи,
що використовуються,
поточної та підсумкової системи оцінювання
на стільки, на скільки це необхідно.

Також існує можливість адаптації до
можливостей учнів з досвідом
міграції та оцінювання

під час іспитів наприкінці
певного етапу навчання.

Буває так, що в сприйнятті багатьох
вчителів, образ учнів з емігрантського
середовища виглядає досить одноманітним.

Ці учні, незалежно від характеру
міграції їхніх батьків до Польщі,

чи то примусові, чи то
економічні, сприймаються як особи,

що тимчасово перебувають у Польщі
і погано володіють польською мовою,

мають труднощі з навчанням або
характеризуються низькою відвідуваністю та

мотивацією до навчання, а
також як загублені,

ізолювані, які часто мають проблеми з
поведінкою, мало цікавляться навчанням,

з чийми батьками важко зв'язатися
школі з різних причин.

Наслідком цього є те, що учні-мігранти

іноді сприймаються протягом усього
навчання як незрозумілі, чужі.

Цей тип образу учнів з міграційного

середовища ґрунтується на
надмірному узагальненні.

Найчастіше він створюється на основі

спрощених думок, що циркулюють у шкільному середовищі.

Вони, як правило, не ґрунтуються на ретельному та багатогранному вивченні

становища дітей та молоді, яке визначає їхні потреби та проблеми.

В контексті інформації, представленої раніше,

варто підкреслити, що все більшого значення набуває

здатність діагностувати різноманітних освітніх потреб

учнів з досвідом міграції, що виникають з різниці мов,

культур та специфіки їхньої життєвої ситуації.

Результати ретельної діагностики

допомагають визначити шляхи підтримки учнів-мігрантів

та виклики, з якими стикається викладацький склад школи.

Проведення діагностичних досліджень в

умовах інтер- та мультикультури вимагає від діагноста низки компетенцій,

і, особливо, глибшого усвідомлення та чутливості до різноманіття.

У той же час, слід пам'ятати, що від

професійної ідентифікації ситуації та потреб дітей та молоді з досвідом

міграції, значною мірою залежить якість та ефективність роботи викладацького складу

та успішність освітніх та інтеграційних процесів цієї групи учнів.

Діагноз повинен бути основою для розробки індивідуальних, а також

групових освітньо-педагогічних заходів, орієнтованих на учнів з досвідом

міграції та культурно
різноманітні класи.

Слід зазначити, що встановлення контакту

працівниками школи з учнями, а також з

їхніми батьками та
опікунами, які належать до

національної групи, які розмовляють
не польською мовою, може

бути великим викликом і бути важким.

Важливо пам'ятати, що діти та
молоді люди з досвідом міграції

соціалізувалися в соціокультурних
умовах, відмінних від польських.

Серед цих дітей,

біженців з країн, що постраждали від
війни або, ще й і від переслідувань

може виникнути недовіра до установи.

Директор закладу,

вчитель-спеціаліст або вчитель-предметник
часто може сприйматися

цими учнями та їхніми батьками як
представник навчального закладу.

Існує не тільки мовний бар'єр,

але також страх і підозрілість щодо
змісту поставлених запитань.

Заяви щодо особистої ситуації

біженців
можуть бути неповними або неправдивими.

Тому слід пам'ятати, що тільки позитивний

контакт учасників діагностичного
процесу з діагностом

може призвести до підвищення мотивації
до виконання тестових завдань, тоді як

відповіді дітей і батьків
будуть позбавлені страху і недовіри.

Дякую вам за увагу,

наступну частину лекції прочитає
Анна Млинарчук-Соколовська.

[Анна Млинарчук-Соколовська]: Доброго дня, вітаю вас.

Наступну частину лекції я почну
з продовження теми діагностики.

Для того, щоб ефективно
провести процес діагностики

та визначити форми підтримки в
освітніх та інтеграційних процесах,

директору доцільно призначити групу
вчителів, відповідальних за визначення

послідовності діагностичних, навчальних та

виховних заходів, спрямованих на
учнів з міграційним досвідом.

Краще, щоб це була команда, яка

потім супроводжуватиме дітей
та молодь у шкільному середовищі.

Це може бути шкільний педагог,
психолог, класний керівник класу, до

якого потрапив новий учень, а
також вчителі різних предметів.

Основне завдання цієї команди

полягає у виявленні освітніх потреб та

потреб розвитку
учнів, які мають досвід

міграції, визначенні їхніх сильних та
слабких сторін і на цій основі

визначення найкращого способу
реагування на ці потреби,

та запровадження заходів
підтримки та допомоги.

Визначити ці потреби може бути складно,
оскільки команда найчастіше не має

у доступі довідки або висновку
психолого-педагогічної консультації.

Зарахування учня до школи

зазвичай не передують обстеженням в психолого-педагогічній консультації.

Іноді учні з досвідом

міграції потрапляють до школи після кількох днів перебування в Польщі,

негайно розпочинаючи обов'язкове шкільне навчання.

Тому команда зобов'язана

використати всі діагностичні інструменти, доступні у школі, наприклад,

листи спостереження, анкети,

інтерв'ю з батьками дитини, анкети аналізу документації,

щоб на цій основі отримати якомога більше інформації про учня.

Команда повинна діяти відповідно до

такого порядку: вступна діагностика труднощів та

здібностей учня, визначення різноманітних потреб дитини,

планування заходів для підтримки процесу розвитку дитини,

визначення форми психологічної та

педагогічної допомоги у школі, реалізація запланованих заходів,

перевірка ефективності і, можливо, змінення заходів,

закріплення позитивних змін, на яких можна будувати подальший розвиток дитини.

Посилаючись на власний досвід, як

і інших вчителів, які працюють у міжкультурному середовищі,

різноманітні потреби учнів, які мають досвід міграції, найчастіше

виникають через такі труднощі:

зі спілкуванням польською мовою,

із розумінням змісту навчання, із
розумінням і задоволенням очікувань

школи, із розумінням польської культури та
звичаїв, у взаєминах з однокласниками та

вчителями, і пов'язані з проявом патернів

поведінки, зумовленої різною культурною
та релігійною приналежністю.

Відповіддю на виявлені освітні потреби

учнів з міграційним досвідом
буде планування послідовних та

комплексних заходів підтримки
їхнього всебічного розвитку.

Команда фахівців та вчителів повинна

опрацювати вид і обсяг адаптації і,
таким чином, визначити форми психолого-

педагогічної допомоги
у школі.

При плануванні індивідуалізації
роботи з учнем

з досвідом міграції у сфері
адаптації слід брати до уваги:

адаптацію освітніх вимог як у межах

базової навчальної
програми, так і

шкільних процедур,
правил та соціальних норм,

адаптацію змісту освіти до потреб дитини,

терпляче повторення та
виправлення висловлювань,

адаптацію вимог та зосередження
на прогресі учня,

первинну діагностику знань та
навичок при вступі до школи в

системі оцінювання, що використовується,

використання різноманітних форм

оцінювання учнів, а не лише тестів,
адаптацію різних форм перевірки знань
до мовної компетенції учня,
чітке і зрозуміле для учня
визначення очікувань та
критеріїв оцінювання,
адаптація форм і методів роботи на уроках,
особливо беручи до уваги
командну роботу на уроках,
використання навчальних посібників,
які надають учню можливість навчатися
відповідно до його потенціалу.

У процесі організації підтримки учнів
з мігрантського середовища, не
можна забувати про моніторинг
запланованих заходів. Оцінювання
навчального прогресу учня та
його інтеграції в освітній
процес даної школи

діагностична команда повинна
провести приблизно через
3 місяці, потім через 6 місяців,
а потім рік після прийняття до школи.

Якщо оцінка ефективності впроваджених
форм допомоги покаже відсутність прогресу
у навчанні,
доцільно, після отримання
згоди батьків або законних опікунів
провести поглиблену психолого-
педагогічну діагностику в
психолого-педагогічній консультації.

На цьому етапі ще раз варто зазначити,
що обов'язком директора та
вчителів закладу, в
якому відбувається навчання

учнів з міграційним
досвідом, а отже, з різноманітними

освітніми потребами, є урахування
в процесі підтримки

цих можливостей, які надає польське
освітнє законодавство.

Варто зазначити, що польське
законодавство надає

доступ до загальної системи освіти

кожній дитині, яка перебуває
на території країни,

незалежно від
її юридичного статусу.

Гарантії участі дітей мігрантів у
здобутті освіти передбачені статтею 70

Конституції Республіки Польща.

Основи безкоштовної освіти

іноземців та вжиття заходів для
їх включення в освітній процес

регулюються положеннями Закону
від 14 грудня 2016 року.

Закон про освіту.

Наказ Міністра освіти
від 23 серпня 2017 року

про навчання осіб, які
не є громадянами Польщі

та осіб, які є громадянами Польщі
та отримали освіту в школах

що працюють в освітніх
системах інших країн.

У контексті поточної
кризової ситуації в Україні

після 24 лютого 2022 року польський
уряд юридично зобов'язався забезпечити

підтримку громадян України,
які тікають від війни.

Види допомоги описані в Законі

про допомогу громадянам України

у зв'язку зі збройним
конфліктом на її території.

Крім того, Наказ Міністра освіти

і науки від 21 березня 2022
року про організацію навчання,

виховання та опіки про дітей та
молодь, які є громадянами України,

додатково визначає принципи
навчання в польських

школах цієї групи учнів з
досвідом вимушеної міграції.

Польське освітнє законодавство дозволяє

підтримувати учнів з міграційним досвідом
шляхом організації додаткового,

безкоштовного навчання польської мови
тривалістю не менше двох годин

на тиждень для українських
учнів, не менше 6 годин

на тиждень, яке організовує керівний

орган школи на заяву
керівництва школи,

вирівнювання різниці у навчальних
програмах з різних предметів.

Відповідно до законодавства, учні можуть

отримати додаткові вирівнювальні
заняття з певного предмета

протягом 12 місяців.

Загальний час
додаткових занять з польської

мови та вирівнювальні заняття не
може перевищувати 5 годин на тиждень.

Водночас, слід мати на
увазі, що це положення

не поширюється на учнів
українського походження.

Ці заняття можуть бути організовані

керівним органом школи,
на заяву керівництва школи,

де

вчитель, який веде заняття з даного
предмету, вважає за необхідне

подолання учнем розбіжностей
у навчальних програмах.

Важливим фактором у розвитку ідентичності
людей, які переживають міграцію, а отже

їхній інтеграції - це знання рідної
мови, власної культури та релігії.

Таким чином, можна організовувати заходи

для формування їхньої культурної
та релігійної ідентичності.

Учні з міграційним досвідом також мають
право на допомогу працівника, який говорить

їхньою рідною мовою, якого
працевлаштовує директор школи в

якості асистента вчителя,
міжкультурного асистента.

Завдання міжкультурного
асистента полягає в

допомозі пояснити проаналізований
матеріал на уроках та позакласних заходах,

посередництві у спілкуванні між

учнями з міграційним досвідом та
їхніми батьками з вчителями тощо.

Згідно з польським законодавством існує

також можливість організації підготовчих
відділень у школах для школярів,

які виявляють труднощі з адаптацією,
пов'язані з культурними відмінностями, зі

зміною освітнього середовища або
труднощі в спілкуванні.

Як ми вже зазначали раніше,
врахування різноманітних освітніх

потреб іммігрантів, біженців
та реемігрантів, а також інших

груп учнів пов'язано

з необхідністю індивідуалізації
змісту навчання,

шкільних вимог та процесу проміжного
і підсумкового оцінювання.

У зв'язку з цим постає питання про
те, як ефективно реалізовувати заняття

з предметів в групі з різними
навчальними потребами?

Один із перевірених методів
індивідуалізації навчального процесу,

навчання учнів з досвідом

міграції, особливо в сфері
змісту та методів роботи,

є метод підготовки,
або спрощення текстів.

Цей метод підтримує
учнів-мігрантів, які навчаються у

підготовчих відділеннях та в
загальноосвітніх навчальних закладах.

Завдяки використанню цього методу учні

продовжують навчання в
загальноосвітніх класах,

паралельно можуть реалізовувати зміст
навчання відповідно до їхніх можливостей.

Метод підготовки спрощення текстів

передбачає піддавання оригінального тексту
різним процедурам спрощення, наприклад,

за рахунок видалення
більш складних граматичних

або лексичних структур,
перефразування, щоб адаптувати текст

формально та змістовно до рівня
володіння мовою, яким володіють

учні
з міграційним досвідом.

Для цього необхідно застосувати
відповідні правила створення висловлювань,

враховуючи

лексичний аспект, тобто вибір лексики,

синтаксичний аспект, тобто будова

речення, композиційний та
когнітивний аспект, тобто

організація змісту та візуальний
аспект, тобто типографіка та

набір тексту.

Використовувати метод підготовки,

спрощення текстів
рекомендується

до тих пір, поки учні з
міграційним досвідом потребують цього.

Робота з методом
передбачає наступні кроки:

добірка оригінальних, автентичних
текстів зі шкільних підручників.

Аналіз оригінальних текстів з
точки зору їхньої граматичної

та лексичної структури, які

можуть викликати труднощі
в розумінні змісту

у учнів з міграційним досвідом.

Адаптація оригінальних текстів,
спрощення текстового наповнення до рівня

володіння мовою учнів з огляду на
використовувані граматичні

структури, словниковий запас,
складність речень та обсяг текстів.

Підготовка методичних матеріалів,

які допомагають в роботі на

основі підготовлених текстів.

Це вступні вправи для читання та

вправи після читання тексту, зосереджені
на лексиці та граматичних

структурах, які перевіряють
рівень розуміння тексту.

Проведення низки занять з
використанням створених текстів.

Поступове збільшення їх лексичної
та граматичної складності.

Залучення учнів-мігрантів
до використання текстів

що містяться в обов'язкових
підручниках з предметів.

На завершення важливо ще раз підкреслити,
наскільки важливо, щоб учні

з досвідом міграції, отримували
від директорів шкіл,

фахівців та вчителів підтримку
в адаптації форм і методів

роботи, змісту навчання, шкільних
вимог та системи оцінювання.

Важливо, звертаючись до
результатів

діагностики, відповідно до поточних потреб

підтримувати дітей та молодь з

досвідом міграції з області вивчення
польської мови як іноземної.

Усунення різниці навчальних
програм та відставання у навчанні,

а також створення для них простору для
розвитку власної культурної, релігійної

ідентичності та міжкультурної інтеграції.

Слід підкреслити, що тільки індивідуальний
підхід для виявлення потенціалу та

сильних сторін, відкриє цій групі

учнів шлях до успіху
в міру їхніх можливостей,

а також гарантує можливість
розвиватися в різних сферах життя.

Той факт, що в польських школах є учні

з досвідом міграції, повинен бути
усвідомлений педагогічними працівниками,

що освіта - це не тільки прохідні
бали, статистика, освітні успіхи,

але, перш за все це поставити в центрі уваги

добро учнів та
подбати про їхній всебічний розвиток.

Не можна забувати,

що лише освіта, яка ставить потреби і

можливості учасників процесу в
центр уваги, може бути ефективною,

а не лише реалізація програми

викладання, основою якого є
рівне ставлення до всіх учнів,

приносить важливі соціальні
освітні та виховні ефекти.

Дякуємо вам за увагу.

[Приємна музика]